

Богдан Анатолійович Підгорний,
здобувач
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 342.95

АДМІНІСТРУВАННЯ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ СИНТЕТИЧНИХ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ: ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ

У статті досліджено поняття і сутність адміністрування протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів і психотропних речовин. Проаналізовано погляди науковців на поняття «адміністрування» й запропоновано авторське визначення конструкції «адміністрування протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів і психотропних речовин».

Ключові слова: поняття, адміністрування протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Ситуація у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів дедалі загострюється і є доволі серйозною і глобальною проблемою в сучасній Україні. Зловживання наркотичними засобами і незаконний їх обіг становлять собою проблему, що виходить за рамки суто юридичного явища. Наркоманія і пов'язані з нею правопорушення і злочини мають неухильну тенденцію до зростання.

Зазначимо, що в Україні основними чинниками збільшення зростання частки синтетичних наркотичних засобів є: а) невисока вартість окремих видів синтетичних наркотичних засобів, що дозволяє отримувати надприбутки; б) компактність синтетичних наркотиків, що полегшує їх транспортування і зберігання; в) відносна простота отримання окремих речовин; г) доступність вихідних компонентів, що зумовлено також значною кількістю об'єктів, пов'язаних з хімічним синтезом; д) наявність фахівців, які володіють знаннями в галузі хімічного синтезу; е) відсутність у певних регіонах власних джерел сировини для виробництва рослинних наркотичних засобів, достатніх для задоволення існуючих потреб [1]. Отже, вважаємо, що кількість правопорушень,

пов'язаних з незаконним обігом синтетичних наркотичних засобів, з кожним роком буде зростати.

Правопорушення передують учиненню злочинів, тому за цих умов проблем адміністрування протидії правопорушенням у сфері незаконного обігу синтетичних наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів для уповноважених органів у цій сфері повинна стати пріоритетною. Отже, вивчення адміністрування протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів набувають особливої актуальності. Підсилює цю актуальність той факт, що значне збільшення в останнє десятиліття незаконного обігу синтетичних наркотиків, негативні тенденції розвитку наркотичної ситуації у країні свідчать, що застосовувані правоохоронними органами заходи протидії цьому негативному явищу недостатньо результативні.

У різні роки проблематику протидії незаконному обігу наркотичних засобів досліджували такі науковці, як Л. Н. Анісімов, Е. А. Бабаян, Ю. В. Баулін, О. М. Джужа, В. Я. Настюк, М. П. Селіванов, А. А. Музика, І. А. Нікіфорович, Л. В. Лазарева [5], С. А. Роганов [9], М. П. Селіванов, М. С. Хруппа, О. М. Шевчук та ін. Однак вивченню проблем саме адміністрування протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів до цього ученими приділялося мало уваги. Тому метою цієї публікації є з'ясування сутності й визначення поняття адміністрування протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Зазначимо, що синтетичних наркотичних засобів у природі не зустрічається, оскільки їх одержують хімічним способом. Вони мають схожу хімічну будову з природними опійними алкалоїдами й так само впливають на організм людини. До часто вживаних відносять *амфетамін, метамфетамін, галюциногенні препарати (ЛСД), псилоцибін, героїн, кодеїн і метадон*. Зупинимось на характеристиці деяких з них.

Амфетаміни часто є першими наркотичними засобами, якими починають зловживати молоді люди для збудження, подолання сонливості й підвищення впевненості в собі. Вживання його швидко призводить до психічної залежності, інколи навіть швидше, ніж вживання інших наркотиків. Знаходячись під впливом амфетаміну, людина схильна переоцінювати свої можливості, у неї виникає почуття могутності, переваги над усіма, що призводить до агресивної поведінки.

Метамфетамін (екстазі) має як галюциногенні, так і амфетаміноподібні властивості. Препарат досить токсичний. Екстазі часто вживає молодь на дискотеках. Легкому поширенню сприяє простота його застосування: виготовляється у формі таблеток різних кольорів з малюнками на поверхні. І хоча його прийом здається безпечним, але надмірне фізичне напруження, яке виникає при цьому, може призвести до смертельних наслідків. Хронічне зловживання цього засобу викликає психоз, що характеризується параноєю, стурбованістю власними справами, слуховими й зоровими галюцинаціями. Часто спостерігається насильницька поведінка.

Галюциногенні препарати (ЛСД) – це сильнодіючі наркотики, здатні спричинити у здорових людей різні психопатологічні порушення, що нагадують серйозні психічні захворювання. Залежно від дози галюцинації під їх впливом можуть тривати від 1–2-х до 12 годин. Зловживання ЛСД викликає порушення зору і свідомості, сильні галюцинації, спричиняє підвищену агресивність, що доходить до шаленства.

Псилоцибін. Після прийому псилоцибіну спочатку виникають неприємні симптоми: приголомшеність, запаморочення й почуття страху; потім, особа, яка його вживала, переноситься у світ незвичайного марення й галюцинацій – від дуже приємних до надзвичайно страхітливих. Зловживання цим наркотиком призводить до параної, шизофренії тощо [10].

Проблема адміністрування протидії незаконному обігу наркотичних засобів на сьогодні є однією з найактуальніших у сфері не тільки охорони здоров'я, а й соціального управління. В основі цієї проблеми, на нашу думку, лежить питання недостатньої наукової розробленості поняття «адміністрування» й конструкції «адміністрування протидії незаконного обігу наркотичних засобів».

Спочатку розглянемо категорію «адміністрування». Так, загальне визначення цього поняття наведено в економічній енциклопедії: адміністрування – управлінська діяльність керівників та органів управління, яка здійснюється здебільшого через накази й розпорядження і яка властива командно-адміністративній системі [5, с. 25]. Оксфордський словник пропонує тлумачення адміністрування як (1) контроль або управління чимось (наприклад, системами, організацією або бізнесом); (2) групу людей, які організують або контролюють щось; (3) часто – адміністрація (в американському тлумаченні) – це уряд країни, особливо у США [6, с. 256].

У словнику російської мови С. І. Ожегова термін «адміністрування» (або російською мовою «администрирование») визначається у двох аспектах: (а) як спеціальна категорія – «управлять, руководить чем-нибудь» і (б) як «неодобрительная» (рос.) категорія – «управлять чем-нибудь бюрократически, формально не входя в существо дела» [7, с. 22]. Longman Exams Dictionary, виданий у Единбурзі у 2006 р., наводить таке трактування терміна «адміністрування»: (а) діяльність, яка поєднує управління роботою підприємства чи організації, (б) уряд країни в особливий період часу і (в) процес управління чимось, особливо що стосується законів, певних урядових перевірок [4, с. 56].

Однак, на думку вчених, у сучасному розумінні категорія «адміністрування» має значно ширший характер. Воно охоплює сферу державного управління і включає в себе поняття «демократичне врядування». Приміром, А. М. Дробязко вказує, що *у* вузькому розумінні адміністрування означає професійну діяльність державних чиновників, спрямовану на здійснення рішень керівництва. У широкому значенні адміністрування – це не тільки професійна діяльність чиновників, а й уся система адміністративних інститутів з достатньо суворою ієрархією, завдяки якій відповідальність за виконання державних

рішень спускається згори донизу. У даному випадку поняття «адміністрування» відповідає конструкції «адміністративне державне управління» [2].

На думку Т. Б. Семенчука, «адміністрування» застосовується переважно як організаційно-розпорядчий метод державного управління, що використовується органами державної влади. Під терміном «адміністрування» він має на увазі бюрократичний метод управління суспільством, що ґрунтується на силі й авторитеті влади, тобто має місце в наказах, постановах, розпорядженнях, вказівках та інструкціях. Цей метод є специфічним, його переважно використовують виконавчі органи влади в особі державних службовців. Іншими словами, адміністрування – це дії державних службовців з надання громадянам країни послуг за чинним законодавством [11].

Науковці виділяють також поняття «державне адміністрування». Державне адміністрування означає скоординовані групові дії в державних справах, а саме: а) пов'язані з трьома гілками влади – законодавчою, виконавчою, судовою і з їх взаємодією; б) такі, що відіграють важливу роль у формуванні державної політики і є частиною політичного процесу; в) значно відрізняються від адміністрування у виробничій і культурній галузях; г) тісно пов'язані з численними соціальними групами й індивідами, які працюють у різних компаніях та організаціях [2].

Для з'ясування сутності адміністрування протидії незаконному обігу наркотичних засобів доцільно навести характеристику законодавства, що регулює протидію незаконного обігу наркотичних засобів. Так, Конституція України вказує на правові підвалини й обов'язки державних органів щодо забезпечення законності і правопорядку, додержання прав і свобод громадян, визнання загальнолюдських цінностей, на гідне ставлення до особи, визнання її пріоритету у взаємовідносинах із державою та ін. Стаття 3 Конституції України зазначає, що утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, у виконанні якого важлива роль належить органам влади, отже, й тим, які здійснюють протидію незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [8; 1996. – № 30. – Ст. 141].

Законом України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 р., № 60/95-ВР визначено порядок державного контролю, повноваження органів виконавчої влади, права й обов'язки фізичних і юридичних осіб у сфері обігу наркотичних засобів [8; 1996. – № 10. – Ст. 60]. Цей Закон підкреслює, що «обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» – це види діяльності з культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (далі – Перелік), а також розроблення, виробництво, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, реалізація (відпуск), ввезення/вивезення, транзит через територію України, використання, знищення наркотичних засобів, включених до Переліку (ст. 1).

Конструкція «незаконний обіг наркотичних засобів» визначена в цьому ж Законі як діяння з культивування рослин, включених до Переліку, розроблення,

виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, збуту, ввезення на територію України, вивезення з її території, транзиту через її територію, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що здійснюється з порушенням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори.

Серед науковців існує інше визначення незаконного обігу наркотичних засобів. Так, варто погодитися з точкою зору М. Хруппа, який під розглядуваним поняттям розуміє небезпечне для здоров'я людей та економіки анти-соціальне явище, що полягає в неперіодично повторюваній неліцензованій діяльності з виробництва, розподілу, торгівлі наркотичними засобами, спрямованій на задоволення незаконного попиту на них на «чорному» ринку з метою одержання наживи [12, с. 31].

На нашу думку, під адмініструванням протидії незаконному обігу наркотичних засобів можна розуміти цілеспрямовану взаємодію публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів і підзаконних актів та виконання основних функцій у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів. Відносини, що супроводжують адміністрування останньої, характеризуються підпорядкованістю переважно закону, а не суб'єктові, децентралізацією, узгодженням інтересів учасників процесу, відповідальністю суб'єкта й об'єкта. Іншими словами, адміністрування протидії незаконному обігу наркотичних засобів пов'язано з виконавчою гілкою влади й розглядається як професійна діяльність державних службовців, що включає всі види діяльності, спрямовані на *реалізацію рішень уряду*, на вивчення, розроблення і впровадження напрямків урядової політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів.

Список літератури: 1. Батій О. С. Проблеми протидії незаконному обігу синтетичних наркотичних засобів / О. С. Батій [Електрон. ресурс] – Режим доступу : http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=474 2. Дробязко А. М. Особливості прийняття управлінських рішень у публічному адмініструванні / А. М. Дробязко [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/doc/2/12.pdf> 3. Економічна енциклопедія – [У 3-х т. – Т. 1] / відп. ред. С. В. Мочерний. – К. : ВЦ «Академія», 2001. – 864 с. 4. Longman Exams Dictionary. Pearson Education Limited. – Edinburg, 2006. 5. Лазарева Л. В. Особенности первоначального этапа расследования незаконного оборота синтетических наркотических средств : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Лариса Владимировна Лазарева. – М. : РГБ, 2001. – 202 с. 6. Oxford Wordpower Dictionary. Oxford University Press. – New York, 1998. 7. Ожегов С. И. Словарь русского языка / под ред. Н. Ю. Шведовой. – М. : Сов. энцикл., 1973. – 846 с. 8. Офіційний вісник України. 9. Роганов С. А. Теория и практика расследования преступлений в сфере криминального бизнеса синтетических наркотических средств : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Сергей Александрович Роганов – СПб., 2005. – 589 с. 10. Синтетичні наркотики: матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії [Електрон. ресурс] – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki> 11. Семенчук Т. Б. Сутність дефініції «публічне адміністрування» / Т. Б. Семенчук [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.gusnauka.com/31_NNM_2013/Gosupravlenie/3_147871.doc.htm. 12. Хруппа М. Виробити кримінологічне поняття нелегального обороту наркотичних засобів / М. Хруппа // Право України. – 1994. – № 3 – 4. – С. 31–34.

**АДМИНИСТРИРОВАНИЕ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ НЕЗАКОННОГО ОБОРОТА
СИНТЕТИЧЕСКИХ НАРКОТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ: ПОНЯТИЕ И СУЩНОСТЬ**

Подгорный Б. А.

В статье исследованы понятие и сущность администрирования противодействия незаконному обороту синтетических наркотических средств и психотропных веществ. Проанализированы взгляды ученых на понятие «администрирование» и предложено авторское определение конструкции «администрирование противодействия незаконному обороту синтетических наркотических средств и психотропных веществ».

Ключевые слова: понятие, администрирование противодействия незаконному обороту синтетических наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров.

**ADMINISTRATION OF COMBATING ILLICIT TRAFFICKING
OF SYNTHETIC DRUGS: THE CONCEPT AND ESSENCE**

Podgorny B. A.

The article explores the concept and essence administration to combat trafficking of synthetic drugs and psychotropic substances. Analyzed the views of scientists on the concept of administration and the author suggests a notion of the term administration to combat trafficking of synthetic drugs and psychotropic substances and precursors.

Key words: concept, administrative tools to combat illicit trafficking of synthetic drugs and psychotropic substances.

Надійшла до редакції 21.05.2014 р.